

Dr Tadeusz Sozański

MIKROSOCJOLOGIA I i II

Program dwuczęściowego kursu
dla studentów I roku socjologii - studiów *stacjonarnych*
prowadzonego w Krakowskiej Szkole Wyższej im. A. Frycza-Modrzewskiego
w roku akademickim 2010/2011

Począwszy od roku akademickiego 2007/2008, całoroczne zajęcia z przedmiotu *Mikrosocjologia* mają postać dwu kursów semestralnych, *Mikrosocjologia I* (I semestr) i *Mikrosocjologia II* (II semestr), po 30 godzin wykładów i 30 godzin ćwiczeń każdy. Celem obu kursów jest zapoznanie słuchaczy z klasycznymi teoriami mikrosocjologicznymi i badaniami małych grup społecznych i procesów grupowych. Program uwzględnia własne zainteresowania badawcze wykładowcy i jego doświadczenie dydaktyczne. Kontynuowana będzie tradycja (zapoczątkowana przez prof. Jacka Szmatkę, 1950–2001) wykładania mikrosocjologii jako dyscypliny teoretyczno-eksperymentalnej skupiającej uwagę na *elementarnych* strukturach i procesach społecznych.

Od słuchaczy oczekuje się systematycznego uczęszczania na wykłady oraz aktywnej obecności na ćwiczeniach. Oba kursy kończą się egzaminami. Do egzaminów studentów obowiązuje znajomość materiału z wykładów oraz literatury zalecanej do przestudiowania na ćwiczeniach, które będzie prowadziła mgr **Agnieszka Ostafińska** według własnego szczegółowego programu uzgodnionego z wykładowcą. **Oceny zaliczeniowe** wystawione przez nią po I i II semestrze będą miały wpływ na **oceny końcowe** wystawione przez wykładowcę po kończących oba kursy **egzaminach pisemnych** w formie testu wyboru.

Jeśli ocena zaliczeniowa będzie wyższa o co najmniej 1 od oceny z testu egzaminacyjnego (np. zaliczenie 4.0, test 3.0) ocena końcowa będzie wyższa od oceny z testu o 0.5 (w przykładzie 3.5), natomiast jeśli ocena zaliczeniowa będzie niższa od oceny z testu o co najmniej 1.5 (np. zaliczenie 3.5, test 5.0), ocena końcowa będzie niższa o 0.5 od oceny z testu (w przykładzie 4.5). W pozostałych przypadkach ocena końcowa będzie się pokrywać z oceną z testu. Ocena niedostateczna z testu bez względu na wynik ćwiczeń pociąga za sobą końcową ocenę niedostateczną

Tematy wykładów

Mikrosocjologia I

1. Co to jest nauka? Podziały nauk. Socjologia jako nauka empiryczna i teoretyczna.
2. Osobliwości socjologii. Trzy generacje teorii socjologicznych.
3. Podstawowe wiadomości o eksperymencie jako metodzie sprawdzania hipotez teoretycznych w mikrosocjologii.
4. Architektura świata społecznego. Koncepcje wielopoziomowości świata społecznego. Elementarne zjawiska i procesy społeczne. Biologiczne i kulturowe podstawy zjawisk mikrospołecznych.
5. Pojęcie grupy społecznej. Spór o sposób istnienia grup i innych całości społecznych. Systemowe modele grup.
6. Podziały grup społecznych. Grupy pierwotne. Wielość zmiennych różnicujących grupy (w ujęciu Mertona).
7. Historia mikrosocjologii: wkład klasyków socjologii XIX i XX wieku; odkrycie zjawiska facylitacji społecznej; badania grup naturalnych; odkrycie grup nieformalnych wytwarzających normy.
8. Historia mikrosocjologii: teoria pola i dynamika grupowa; współczesna mikrosocjologia strukturalna.

9. Modele aktora i interakcji społecznej. Mikrosocjologia a psychologia społeczna. Interakcja jako komunikowanie się prowadzące do uzgodnienia postaw (układ A-B-X Newcomba).
10. Model racjonalnego aktora. Teoria racjonalnego wyboru i jej oddziaływanie na mikrosocjologię.
11. Teoria elementarna Davida Willera. Relacje wymiany, przymusu i konfliktu.
12. Interakcja społeczna jako wymiana zasobów. Problem targu Nasha.
13. Interakcja w diadzie jako gra. Minimalne sytuacje decyzyjne i minimalne sytuacje społeczne.
14. Dylemat więźnia. Problem kooperacji. Dylematy społeczne.

Mikrosocjologia II

1. Obserwacyjne metody badania procesów interakcji w małych grupach dyskusyjnych i zadaniowych. System 12 kategorii Balesa i SYMLOG.
2. Rola społeczna, pozycja, status, osobowość. Teoria różnicowania się ról.
3. Status w grupach zadaniowych. Teoria stanów oczekiwań.
4. Wpływ liczebności grupy na procesy grupowe. Diady i triady. Przegląd wyników badań eksperymentalnych (wg *Handbook of Small Group Research* Paula Hare'a)
5. Struktura i strukturalizm w mikrosocjologii. Struktury relacyjne. Relacje symetryczne i asymetryczne. Struktury dominacji (porządek dziobania).
6. Socjometria jako teoria i metodologia badania małych grup. Metody pozyskiwania i analizy danych relacyjnych. Struktury sympatii. Model struktury socjometrycznej Leinhardta-Davisa.
7. Analiza sieci społecznych – ogólne wiadomości (do samodzielnego poszerzenia poprzez wizytę na stronie *International Network for Social Network Analysis*).
8. Efektywność grup zadaniowych a struktura sieci komunikowania się. Klasyczne eksperymenty Bavelasa i Leavitta. Miary centralizacji.
9. Normy grupowe. Konformizm. Wpływ grupy na jednostkę. Spójność grupy. Syndrom myślenia grupowego.
10. Przywództwo. Style przywództwa. Wieloczynnikowa teoria przywództwa Freda Fiedlera.
11. Teoria wymiany jako orientacja problemowa we współczesnej socjologii (Homans, Blau, Emerson, Coleman). Teoria i badania eksperymentalne sieci wymiany.
12. Podejmowanie decyzji przez jednostki i grupy. Zjawisko polaryzacji.
13. Procesy tworzenia się koalicji w małych grupach.

Literatura obowiązkowa

Podane niżej zestawienie obejmuje teksty, obowiązujące na obu kursach. Większość z nich będzie zadawana w ciągu roku do przestudiowania na ćwiczeniach.

- ARONSON Elliot, T.D. WILSON, R.M. AKERT. *Psychologia społeczna. Serce i umysł*. Poznań 1997: Rozdział 9 (*Procesy grupowe*, fragment), ss. 354–379.
- ASCH Solomon E. *Opinie i nacisk społeczny*. Ss. 37–47 (Rozdział 3) w: ARONSON Elliot (red.) *Człowiek istota społeczna. Wybór tekstów*. Warszawa 2001.
- BALES Robert F. *SYMLOG: o pewnym praktycznym podejściu do badania małych grup*. Ss. 53–80 w: *EM II*.
- BAVELAS Alex. *Wzory komunikacji w grupach zadaniowych*. Ss. 210–229 w: *EM I*.
- BROWN Rupert. *Procesy grupowe*. Gdańsk 2006: Rozdział 3 (*Strukturalne aspekty grup*), ss. 70–115
 • Rozdział 5 (*Kto jest bardziej skuteczny – jednostki czy grupy*), ss. 153–200.
- FIEDLER Fred E. *Osobowościowe i sytuacyjne determinanty przywództwa*. Ss. 385–415 w: *EM I*.
- GAMSON William. *Teoria tworzenia się koalicji*. Ss. 470–484 w: *EM I*.
- JANIS Irving. *Uogólnienia dotyczące grupowego myślenia*. Ss. 185–200 w: *EM II*.
- LAWLER Edward J., G.A. YOUNGS, Jr. *Tworzenie się koalicji: model zakładający łączny wpływ wielu*

- zmiennych. Ss. 155–172 w: *EM II*.
- MARKOVSKY Barry, D. W ILLER, T. PATTON. *Relacje władzy w sieciach wymian*. Ss. 195–213 w: *SWW*.
- MERTON Robert K. *Prowizoryczna lista własności grup społecznych*. Ss. 67–80 w: *EM I* • *Zespół ról społecznych*. Ss. 147–160 w: *EM I*.
- MIKA Stanisław. *Psychologia społeczna*. Wyd. III. Warszawa 1981: Rozdział V (*Grupy jako system jednostek pozostających ze sobą w interakcji*, fragment), ss. 328–340.
- MILGRAM Stanley. *Behawioralne badanie posłuszeństwa*. Ss. 48–64 (rozdział 4) w: ARONSON Elliot (red.) *Człowiek istota społeczna. Wybór tekstów*. Warszawa 2001.
- MILLS Theodore M. *Modele grup*. Ss. 83–94 w: *EM I*.
- MLICKI Marek. *Konflikty społeczne. Pułapki i dylematy działań zbiorowych*. Warszawa 1992: Rozdział 4 (*O dylematach społecznych*), ss. 57–68 • Rozdział 7 (*Jednostka i grupa wobec dylematu*), ss. 109–132.
- NEWCOMB Theodore M. R.H. TURNER, P.E. CONVERSE. *Psychologia społeczna*. Warszawa 1965: Dodatek C (*Analiza procesu interakcji*), ss. 577–583.
- RYBICKI Paweł. *Grupy społeczne*. Ss. 207–217 (VI.1) w: *Spółczesność miejskie*. Warszawa 1972 • *Wielkie i małe struktury społeczne*. Ss. 184–219 w: *Struktura społecznego świata*. Warszawa 1979.
- SOZAŃSKI Tadeusz. *Sieć społeczna*. Ss. 28–36 w: *ES*, t. 4, Warszawa 2002.
- SZACKA Barbara. *Wprowadzenie do socjologii*. Warszawa 2003: Rozdział II (*Biologiczne podstawy życia społecznego z perspektywy biologii ewolucyjnej*), ss. 53–73 • Rozdział V (*Interakcje społeczne*), ss. 119–133.
- SZMATKA Jacek. *Próba strukturalistycznej koncepcji małej grupy społecznej*. „*Studia Socjologiczne*” 1983 nr 2, 153–170 • *Emergentny strukturalizm socjologiczny – dochodzenie do paradygmatu analizy mikrostruktur społecznych*. Ss. 15–43 (r. 1) w: *MSS* • *Różnice strukturalne między diadami i triadami*. Ss. 62–65 (r. 2, 2.3.5) w: *MSS*. *Socjometria Jacoba L. Moreno*. Ss. 96–107 (r. 3, 3.2) w: *MSS* • *Formowanie się i krystalizacja układów statusów*. Ss. 127–140 (r.4) w: *MSS* • *Role społeczne i struktury ról*. Ss. 141–160 (r.5) w: *MSS* • *Struktura socjometryczna*. Ss. 161–178 (r. 6, 6.1–6.3.2) w: *MSS* • *Atrakcyjność interpersonalna i struktury socjometryczne sensu stricto*. Ss. 178–184 (r. 6, 6.3.3) w: *MSS*.
- SZMATKA Jacek, T. SOZAŃSKI. *O czterech mitach socjologii i trzech generacjach teorii socjologicznych*. Ss. 9–28 w: *SWW*.
- SZMATKA Jacek, D. WAGNER, K. WYSIĘŃSKA. *Teoria stanów oczekiwań*. Ss. 200–207 w: *ES*, t. 4. Warszawa 2002.
- TURNER Jonathan H. *Struktura teorii socjologicznej*. Wydanie nowe. Rozdział 22 (*Sieciowe ujęcie wymiany – Emerson*), ss. 325–334.
- UHL Izabella. *Co to jest „teoria elementarna”?* Ss. 73–99 w: *SWW*.
- ES* *Encyklopedia Socjologii*, t. 1-4, Warszawa 1998-2002.
- EM I* SZMATKA Jacek (red.). *Elementy mikrosocjologii (Wybór tekstów)*. Kraków 1979.
- EM II* SZMATKA Jacek (red.). *Elementy mikrosocjologii. Część II (Wybór tekstów)*. Kraków 1992.
- MSS* SZMATKA Jacek. *Małe struktury społeczne. Wstęp do mikrosocjologii strukturalnej*. Warszawa 1989, 2007 (w spisie lektur podano strony w nowym wydaniu, które ukazało się w 2007 roku w serii *Biblioteka Socjologiczna*)
- SWW* SOZAŃSKI Tadeusz, Jacek SZMATKA, Marian KEMPNY (red.). *Struktura, wymiana, władza. Studia z socjologii teoretycznej*. Warszawa 1993.

